

Ceturtā lekcija

Dornaha, 1924. gada 28. Jūnijs

Tagad, mani mīļie draugi, pamēģināsim noapaļot ievadošos apcerējumus un tad, sākot ar rītdienu, varēsim pāriet pie atsevišķu gadījumu praktiskas aplūkošanas. Runa ir par to, ka īstam tā saucamās dvēseliskās saslimšanas būtības apskatam jānovēd arī pie tā, lai varētu iegūt pieturas punktus ārstēšanai. Pieaugušo ārstēšana ar mūsu metodēm šodien vēl sagādā grūtības, tam ir pamats tajā, ko es iztirzāju vakar, proti: tā kā šādu lietu ārstēšanai ir jābūt zināmiem priekšnosacījumiem, kuri, kamēr apstākļi pasaulē ir tādi, kādi tie tagad ir, mūsu sabiedrībā dvēseliski slimajiem vispār nevar tikt īstenoti. Turpretī attiecībā uz bērniem ir tā, ka pareiza audzināšana patiešām var dot ārkārtīgi daudz. Kā jūs saprotat, mani mīļie draugi, domājot par dvēseliskām saslimšanām, runa ir par karmiskām kopsakarībām, kas tajās izpaužas – protams, ka citās slimībās arī, bet te tas parādās daudz dziļākā un noteiktākā nozīmē.

Tā kā dabiski un viscaur attaisnoti ir uzdot jautājumu: ciklāl šādos gadījumos var panākt stāvokļa uzlabošanu? Ņemot vērā, ka šis jautājums tiek uzdots, drīzāk, neapzināti, mums ir jābūt, kas tam ir pamatā. Katra atveseļošanās pakāpe, ko mēs varam panākt, ir ieguvums slimam cilvēkam. Mēs nekad nedrīkstam sevi mierināt ar domu, ka tāda nu ir karma, un tāpēc šīs lietas norisinās šādi. To mēs sakām par ārējiem liktenīgiem notikumiem un varam to darīt; bet mēs nekad nevaram to darīt attiecībā uz brīvi plūstošām paša cilvēka domām, jūtām un gribas impulsiem. Jo tur karma var iet dažādus ceļus. Un var notikt karmas pagrieziens; ne tā, ka nevarētu tikt piepildītas noteiktas lietas, kam jātiek piepildītām, bet tās var tikt piepildītas dažādos veidos. Bieži vien, kad ir ticis runāts par to, ka jāveic pirmsdzimšanas audzināšana, ar ko tiek domāta audzināšana embrionālajā laikā, es bieži esmu teicis: kamēr bērns neelpo, tikmēr runa ir par mātes un viņas izturēšanās audzināšanu. Citādi nevajag iejaukties dievu darbā. Tur runa pilnībā ir par to, kas norisinās ar pašu māti.

Bet lietišķs apskats var notikt tā, kā mēs vakar to sākām attiecībā uz epileptisko vājprātu, kur tiek ņemts vērā fiziskais ķermenis, ēteriskā miesa, astrālā miesa un Es-organizācija. Un ko tad mēs uzzinājām par visām šīm epileptiskām vai epileptoīdām bērna vājprāta formām? Mēs atklājām, ka runa ir par astrālās miesas un Es-organizācijas iestrēgšanu kādā orgānā. Kāda orgāna virsma nelaiž ārā astrālo miesu un Es-organizāciju, tie iestrēgst. Tie aizdambējas orgāna iekšienē. Orgāna iekšienē rodas sabiezināta astrāla un Es atmosfēra. Tas izraisa krampjus. Katru reizi, kad ir vērojami krampji, notiek sekojošais: krampju būtība pastāv tajā, ka, ja šeit ir kāds orgāns (skat. 6. ilustr. pa kreisi) ar visu savu ēterisko miesu, tad mums jāņem vērā, ka katram orgānam ir pavisam noteiktas attiecības starp tā fizisko ķermeni un ēterisko miesu, un starp astrālo miesu un Es.

Jūs taču zināt – par to var runāt tikai, ja pieņem šādus priekšnosacījumus -, ka jābūt noteiktām ārējām attiecībām, kad neorganiskajā ārējā dabā savienojas vielas. Kā to dara ķīmija, tas gan nav pareizi, bet noteiktas attiecības pastāv – es nesaku "atomu-" vai "svara attiecības", jo tā jau ir teorija, bet tāds fakts ir, ka noteiktā situācijā ūdeņradis un skābeklis savienojas. Ja mums ir sērskābe, H_2SO_4 , tad mums tur ir ūdeņradis, sērs un skābeklis noteiktās attiecībās, kādās tie saderas kopā. Ja šīs attiecības kļūst citādas, tad, atkarībā no

apstākļiem, viela, kas rodas, var būt pavisam cita. Ja mums ir citas attiecības starp ūdeņradi, sēru un skābekli nekā sērskābē, tad varam iegūt sēra paskābi, H_2SO_3 , kaut gan tajā ir tās pašas vielas.

Tā arī tā saucamajā normālajā cilvēkā pastāv pavisam noteiktas attiecības; es saku – tā saucamajā, jo izteikums "normālā cilvēkā" ir absolūti mietpilsonisks, jo tad jādomā, ka ir kāda robeža. Nu, noteiktās robežās šīs attiecības ir variablas. Bet, ja tās pārsniedz noteiktu variabilitāti, un tā savukārt var būt individuāla atsevišķam cilvēkam, tad iestājas anomālija, slimīgums. – Tātad ir tā, ka kādā orgānā iekšā sēž astrālā miesa un Es–organizācija, nespējot to aizpildīt noteiktās proporcijās un izplesties pāri orgānam tā, kā mēs vakar to atzinām par nepieciešamu fiziskajam ķermenim. Ja tagad astrālā miesa un Es iestrēgst kādā noteiktā orgānā, tad šajā orgānā ir pārmērīga astrālā miesa un pārmērīga Es–organizācija. Tas izraisa orgānā sastrēgumu, un tas ir spiests sajukt astralitāti. Ja iekšā ir pareizais astralitātes daudzums, tad orgāns to nesajūt. Jo orgānam ir jāsaajūt jebkāda tam nepiedienīga astrālās miesas un Es–organizācijas aktivitāte. Ja kaut kas nepāriet apziņā, iestrēgst tā, ka tur ir pārmērīgi liels astralitātes un Es–organizācijas daudzums, kas nepāriet apziņā, tad rodas krampji. Un līdz ar to jums jau ir blaknes, apziņas traucējumi. Apziņas traucējumiem ir jāiestājas vienmēr, tad, ja runa ir par kādu orgānu, kam vispār ir sakars ar apziņu. Ja runa ir par kādu orgānu, kam nav tieša sakara ar apziņu – ir arī šādi orgāni, kam ir nevis tiešs, bet gan inverss sakars ar apziņu, kas ir aiztures orgāni – tad rodas nevis bezapziņa, bezsamaņa, bet gan sāpes. Sāpes ir paaugstināta, nevis pavājināta apziņa. Krampju stāvoklis kā tāds jau nav sāpīgs, tas ir vienkārši fakts; sāpes iestājas tad, ja sastrēgums notiek kādā aiztures orgānā, nevis apziņu veicinošā orgānā. Tad iestājas paaugstināta apziņa, sāpes. Tā ir sāpju būtība.

Līdz ar to mēs esam aptvēruši visas tās vājprāta formas arī bērna organismā, kas izraisa epileptiskas vai epileptoīdas parādības, ko mēs pārrunāsim precīzi, bet vislabāk individuālos gadījumos.

Bet tagad jūs viegli sapratīsiet, ka šī lieta var būt arī citāda. Tā var būt tāda, ka kāds orgāns ir tāds, ka tā virsma nevis aiztur Es–organizāciju un astrālo miesu, bet gan šī virsma laiž cauri pārāk daudz, ka zināmā mērā orgāns neaiztur sevī pietiekami sevis paša patēriņam, tā ka te astralitāte, pie kuras pieder arī Es–organizācija, nevis iestrēgst, bet gan zināmā mērā pārāk viegli izplūst cauri orgānam (skat. 6. ilustr.). Varētu teikt, ka virsma ir pārāk caurlaidīga astralitātei un Es–organizācijai, orgāns iztek – ir caurs attiecībā uz savu astralitāti un Es–organizāciju. Tad mēs ar imaginatīvu apziņu redzam orgānu izplūstam. Šāds izplūstošs orgāns vienmēr ir saistīts ar sekrēcijas fizisko korelātu. Mums par to būs jārunā. Redziet, ja tas attiecas uz cilvēku bērna vecumā, tad mums ir darīšana ar parādību, kuru var dziedināt, tikai nostiprinot astrālo miesu un Es–organizāciju, tā teikt, ienest tās atpakaļ orgānā.

Pie kādām formām, pie kādiem ārēji uztveramiem simptomu kompleksiem tad noved šāds iekšējs veidojums? Te mēs nonākam pie nodaļas, kur bērna vecumā parādās kaut kas cits nekā pieaugušajiem. Te mēs nonākam pie vājprāta formām, kam cilvēka attīstības laikā no dzimšanas līdz dzimumbriedumam ir jāpieņem īpašas formas; te mēs nonākam pie histēriskā vājprāta formām. Mūsdienās ar šīm histēriskā vājprāta formām ir saistītas visas ārējās zinātnes neskaidrības. Te var satikt tikai tukšas frāzes. Tas sākas jau ar pašiem pirmajiem apcerējumiem par šo lietu; jo pēc šodienas uzskatiem šo histērisko vājprātu vairāk vai mazāk sasaista ar dzimumdzīvi. To pat apraksta formās, par kurām ziņo, ka tās ir saistītas vairāk ar

sievietes dzimumdzīvi nekā ar vīrieša dzimumdzīvi. Ne jau vārdi, ar kuriem lietas tiek apzīmētas, te ir galvenais. Galvenais ir saprast, kādus gadījumus ar to aptver; vai tie atbilst apzīmējumam 'histēriskais vājprāts', kā to domā, vai ar to ir jāsaprot daudz lielāks komplekss.

Bet šī lieta ir tāda, ka bērnam līdz dzimumbriedumam īstenībā vienkārši nevar būt šī vājprāta forma, ko viņam piedēvē – histērija, ko izraisa dzimums. Vispār bērnam viņa pirmajos dzīves posmos var būt kaut kas tāds, ko es aprakstīju kā astrālās miesas un Es–organizācijas izplūšanu no kāda orgāna. Tikai tas viņam var būt. Mums ir jāatsakās no visiem aprakstiem, kas pastāv histēriskā vājprāta aptveršanai, jo visos šajos aprakstos tiek domāts vispārējais jēdziens; bet līdz ar to apraksts kļūst aplams. Un tā mūsdienās daudzi apraksti psihiatrijas jomā ir vienkārši aplami.

Paskatīsimies, kas tur īstenībā notiek. Bērns, kā es vakar teicu, ar grūtībām aptver ār pasauli. Viņš ar grūtībām aptver līdzsvara stāvokli šķidrums, līdzsvara stāvokli gaisā, atšķirības siltumā, atšķirības gaismā, atšķirības ķīmiskos procesos, atšķirības vispārējā pasaules dzīvē. Pretēji tam, kas notiek epileptiskā vājprāta gadījumā, kad šī aptveršana ir par vāju, tagad tā ir pārāk stipra; bērns ir visur iekšā – apkārtne, smagumā, siltumā, – visur viņš ir iekšā ar savu astrālo miesu un Es, un aptver visu tik intensīvi, kā īstenībā tā saucamajam normālajam bērnam tas nav iespējams. Kas tad rodas?

Nu, jums tikai atliek iztēloties, ka kaut kur esat ievainojuši ādu un ņemat kādu lietu ar ievainoto virsmu, ar vietu, kur āda ir noberzta, kur tā ir tik jutīga. Jutīgi tur jūs esat tādēļ, ka ar savu astrālo ķermeni jūs pārāk stipri nonākat saskarē ar ār pasauli. Astrālā miesa un Es–organizācija drīkst nonākt saskarē ar ār pasauli tikai zināmā mērā. Bērns, kam astrālā miesa jau no paša sākuma ir iznesta ārā, aptver visas lietas tā, it kā būtu ievainots. Līdz ar to pilnīgi pašsaprotami rodas hiperjūtīguma pārdzīvojums, hiperjūtīga attieksme pret visu apkārti. Šāda cilvēciskā būtne sajūt apkārti daudz spēcīgāk, daudz intensīvāk un daudz spēcīgāk arī atspoguļo to sevī. Tādēļ arī rodas priekšstati, kas rada sāpes. Kad bērns iedarbina gribu, tad apzinātajās daļās rodas kāds īpatnējs fakts, proti, nodarbinot gribu rodas sāpes, šīs sāpes ir rašanās stadijā, *Status nascendi*. Bērns grib tās aizturēt. Tas notiek intensīvi. Kaut ko darot viņš raustās, jo grib aizturēt sāpes.

Redziet, šādi apraksti pavisam noteiktā veidā ieplūst dzīvē. Te jūs iegūstat aprakstu par to, kā bērns grib kaut ko darīt, bet sajūt sāpes un nevar to darīt, bet darīšanas vietā viņa dvēseli pārņem ārkārtīgi spēcīgs pārdzīvojums, no kura viņš pats ar šausmām atsprāgst. Viņš šausmās novēršas pats no sevis. Vai arī, ja runa nav par reālo rīcību, bet gan par maskētu rīcību, kas norisinās priekšstatu dzīvē – tur arī līdz dzīvo griba –, ja runa ir par rīcību priekšstatu dzīvē, tad var būt, ka priekšstati tajā brīdī, kad tiem būtu jārodas, zināmās slimības formās izsauc bailes un nevar rasties. Zem katra tāda priekšstata, kas brīdī, kad tam būtu jānonāk apziņā, izraisa bailes, vienlaicīgi pamodina jūtu dzīvi. Jūtas uzputojas, un līdz ar to vienmēr iestājas depresīvs stāvoklis. Jūtas, kuras nav radījušas priekšstatus un netika apzinātas, ir depresīvas; depresīvas nav tikai tās jūtas, kuras tūdaļ, kad tās rodas, tiek aptvertas ar priekšstatu dzīvi.

Ja to apraksta, izejot no vērojuma, tad var redzēt, ka būtībā tas jau ir simptomu komplekss. Ja tā tad mūcās izzināt šādas novirzes būtību, tad to var tieši novērot. Tas ir tas, par ko ir jārunā, kad garazinātne ar saviem uzskatiem iesniedzas šajās praktiskajās dzīves jomās. Tad tiem, kuriem ir jāiejaucas šajā procesā, ir jāsaņem apraksti, kas ir pilnīgi brīvi no

abstrakcijām, bet gan noved lasītāju tieši dzīvē, lai tas, kuram ir šis apraksts, redzētu to, par ko ir runa tur, slimniekā. Te jūs skaidri redzat, kas notiek: kāds orgāns vai orgānu komplekss pārtek astralitātē vai Es–organizācijā.

Pavisam rupja parādība bērnam, kas zināmā mērā ārēji spilgti iemiesos šo simptomu kompleksu, būs slapināšana gultā. Tas ir pavisam pašsaprotami. Bet tikai tad bērna slapināšana gultā nonāk savā pareizajā perspektīvā, kad tās cēlonis ir šajā faktā. Jūs tātd visur, kur runa ir par slapināšanu gultā, pieņemat priekšnosacījumu: tur izplūst astrālā miesa. Jo jebkura veida izdalīšanai un nodalīšanai ir darīšana ar astrālo miesu un Es–organizācijas darbību. Tai ir jābūt kārtībā, ja grib, lai būtu kārtībā visi izdalījumi un atdalījumi.

Tagad mēs savukārt varam teikt, ka Es–organizācija un astrālā miesa caur fizisko ķermeni ir saistīti ar parastajiem tā saucamajiem četriem elementiem, ka ēteriskajā ķermenī Es–organizācija un astrālā miesa vairāk ir saistīti ar augstākiem elementiem, ar daļu siltuma, ar gaismu, ar ķīmiskiem procesiem un ar vispārējo pasaules dzīvību. Ja izteicienus, kas var būt ļoti raksturīgi, paplašina uz garīgo, kā tas agrāk notika instinktīvajā gaišredzībā, kur vēl tik stipri neatšķīra fizisko no garīgā, tad var teikt: pastāv bērna dvēselisks ievainojums. Un šis bērna dvēseliskais ievainojums kā augstāks jēdziens aptver visu to, kas izpaužas. Un, ja šis dvēseliskais ievainojums tieši ar dziedinošo pedagogiju nevar tikt izlabots, tad līdz ar dzimumbriedumu parādīsies šī ievainojuma sievišķā vai vīrišķā forma. Sievišķajai formai tad būs histērisks raksturs, kā tas ir apzīmēts; vīrišķajai formai ir cits veidojums, ko mēs arī varam pārrunāt, bet tas parādās citā veidā.

Tā jūs visur tiekat novesti pie tā, ka, kur ir vērojams epileptiskajam vai epileptoīdajam vājprātam pretējais, visur jāpievērš uzmanība tam, kādi ir izdalījumi. Kārtīgi vērojiet it īpaši bērna svīšanas apstākļus. Proti, jums rūpīgi būs jāpievērš uzmanība tam, vai, kad jūs gribat bērnam kaut ko iemācīt, tātd gribat izsaukt priekšstatus, vai iekšējā ievainotība pret priekšstatu izpaužas kā svīšana. Šeit pastāv zināmas grūtības. Parastos apstākļos jūs domāsiēt, ka, ja nu ir izsaukts šāds iekšējs stāvoklis, tad tūdaļ pēc tam arī varēs novērot svīšanu. Tas zināmos apstākļos var tā būt, bet tam ne vienmēr tā ir jābūt. Jo te parādās tas īpatnējais, ka tas, kas pastāv kā iekšējas bailes vai iekšēja aizturēšana, iekšējas ievainotības sajūta, neiedarbojas tā, kā kāds ārējs ievainojums, bet gan tas, kas tur rodas, vispirms cilvēkā tiek sagremots un dažreiz vēl iziet cilvēka iekšienē visdīvainākos ceļus un ne jau tuvākajā laikā, bet gan kuriozā veidā izpaužas ārēji tikai pēc zināma laika – nākamo trīs līdz trīssarpus dienu gaitā. Visā, kas iestājas ar astrālās miesas un Es–organizācijas palielināšanos, ir darīšana ar to, kas normāli iestājas ar astrālās miesas un Es–organizācijas palielināšanos pēc nāves. Ja runa ir bijusi par sastrēgumu, tad iestājas miršanai pretējais. Epilepsija ir mēģinājums aizsprostot dzīvību organismā, atdarināt anormālos apstākļos ieslīdēšanu fiziskajā ķermenī. Stāvokļos, par kuriem mēs runājam tagad, mums ir darīšana ar tā atdarināšanu, kas notiek mirstot: astrālā miesa un Es izplešas līdz ar dzīvības izplūšanu pēc nāves. Ar to te ir darīšana.

Ja ir šī sajūta, tad pamazām un pakāpeniski iemācās to, kas ir svarīgi šādu gadījumu novērošanai: izveidojas tāds kā ožas orgāns iepretī tam, kas notiek bērnam, kas saož šo izplūšanu. To patiešām saož. Un tas jau pieder pie šo lietu ezotēriskās puses, ka izveidojas sajūta iepretī tam, ka auriskais elements šādiem bērniem ož citādi nekā normāliem bērniem. Un tiešām: kaut kas viegli liķveidīgs ir šādu bērnu auriskajos izvīdumos. Tas var parādīties

nākamo trīs dienu gaitā, aptuveni tajā laika posmā, kurā arī pēc nāves parādās atskats, kad notiek astrālās miesas un Es–organizācijas palielināšanās.

Tātad, vadoties pēc šādas atziņas, jums ir jāpieradinās turēties pie kaut kā, ko esat pamanījuši šāda bērna priekšstatu vai gribas kopsakarībā, un tad ir jāseko bērnam nākamās trīs līdz četras dienas. Tad jūs atklāsiet, vai tiešām pastāv anormālā dvēseles dzīves forma, par kuru es tikko runāju. Tad jums jau ar pavisam atbilstošiem priekšnosacījumiem rodas jautājums: kā man apieties ar šādu bērnu?

Šāds bērns atklājas tā, ka katrā darbībā, ko viņš dara, viņa dvēsele jau ir priekšā. Viņa dvēsele ieplūst līdzī visā tajā, ko bērns dara. Jūs saprotat, ka šādā gadījumā, kad bērna dvēsele zināmā mērā lido pie jums, audzināšana pavisam īpaši ir atkarīga no tā, ko audzinātājs no savas puses savā dvēseles konstitūcijā, visā savā noskaņojumā var dot bērnam pretī, viņam pašam kaut ko darot, kaut kā rīkojoties. Pieņemsim, ka jūs esat nedrošs, nervozs audzinātājs, tāds cilvēks, kas nemitīgi rīkojas tā, ka ar to, ko dara, šokē citus cilvēkus. Šī rakstura īpatnība, šī cilvēciskā temperamenta īpatnība ir ļoti bieži sastopama dzīvē. Tā nereti ir ārkārtīgi izplatīta skolotāju vidū. Ja drīkstētu lietot vienu triviālu izteikumu: vai vairums skolotāju mūsdienās nav zaķpastalas? Šīs nedrošās būtnes, kuri savā rīcībā nemitīgi met, tā teikt, kūleņus! Tam tā ir jābūt, jo izglītošana semināros ir tāda, kāda tā ir. Izglītošana semināros mūsdienās ir tāda, ka tā patiešām pārspīlē to, kas cilvēkam būtu jāsaņem. Galvenais, semināristi – skolotāji semināristi – nekad nedrīkst tikt pakļauti eksāmeņiem. Jo eksāmens jau ir tas, kas rada pamatu šīs nervozitātes radīšanai.

Te jūs tūlīt redzat, kādā īpatnējā situācija mēs nonākam, ja mums kaut kas jāattīsta izejot no lietas būtības. Runa ir par Lauenšteina institūta dibināšanu mazvērtīgiem bērniem. Pēc policijas likumdošanas tiem, kuri institūtu pārņem, esot jāiesaka nolikt savu eksāmenu. Vismaz vienam tas jāizdara. bet tas ir pilnīgi nelietišķi, jo pats par sevi saprotams, ka tas būs vēl viens iemesls raustīšanai. Tas vienkārši pavisam vēsi jāatzīst, citādi cilvēki iet cauri pasaulei ar aizsietām acīm. Tātad nepaliek nekas cits, kā pēc eksāmena atkal atradināties no raustīšanās. Un to lielākā daļa cilvēku tieši nedara.

Tātad bērna apkārtnē ir jāizvairās no visa, kas izsauc vieglu šoku, ja tas nāk no skolotāja neapzinātās būtības, no temperamenta. Kāpēc? Jo skolotājam pilnīgi apzināti ir jāvada un *jātur situācija savās rokās*. Dažos gadījumos tas ir vislabākais dziedinošais līdzeklis, bet tas strādā tikai tad, ja to nedara aiz ieraduma; tas iedarbojas tikai tad, ja to izdara esot pie pilnas apziņas, caurcaurēm novērojoši.

Jums tātad, ja pamanāt bērnam šādu simptomu kompleksu, bērns ir jāņem, un tagad jūs viņam kaut ko mācāt – rakstīt, lasīt vai gleznot – bet tagad rodas jautājums, kā to darīt? Jūs ļaujiet bērnam tikt tik tālu, cik viņš var tikt atbilstoši savai situācijai. Kādā noteiktā brīdī jāmēģina bērna darbības tempu paātrināt. Līdz ar to viņš būs spiests ļaut atkāpties nevis ievainotībai, bet gan bailēm iepretī ievainotībai, tādēļ ka Jūs esat bērna priekšā un viņam ir jāizjūt bailes. Tā kā bērnam tagad ir jāienirst bailēs, mākslīgi izsauktajā baiļu iespaidā, kas atšķiras no viņa iepriekšējās situācijas, viņš neviļus mobilizējas un līdz ar to stiprina to, kas grib izplūst viņa iekšienē, konsolidē to. Un, ja jūs ko tādu sistemātiski, arvien no jauna ar bērnu izpildāt, tad notiek viņa Es un astrālās miesas konsolidēšanās. Tikai jūs nedrīkstat pagurt, jums tas jādara atkal un atkal, visas nodarbības jāsaģatavo metodiski tā, ka tas noteiktās vietās vienkārši izmaina virzienu. Tas nozīmē, ka šīm mācībām ir pilnībā jābūt jūsu pārziņā. Ja jums ik

pēc 45 minūtēm ir cits priekšmets, tad jūs te neko nevarat ieplānot. Jūs varat izveidot nodarbības tādiem bērniem, ja strādājat uz tā pamata, ko mēs ieviesām valdorfskolā – uz ciklu mācību pamata. Tas nozīmē, ka galvenajās mācību stundās vairākas nedēļas turpinās viens mācību priekšmets. Tātad jums ir iespēja vairāku nedēļu garumā strādāt bez stundu plāna; kad varat darīt, ko gribat, ko tieši metodiski atzīstat par pareizu.

Uz šāda pedagoģiska pamata jūs tagad varat izstrādāt arī to, kas jums nepieciešams bērniem ar novirzēm. Tur jūs varat ienest šo metodi, kas nemitīgi nosaka mācību procesa izmaiņas, mācību tempa maiņu. Un tādā veidā jūs ārkārtīgi stipri iedarbosieties uz dziedzeru sekrēciju un līdz ar to uz astrālās miesas konsolidēšanos bērniem. Tikai jums jābūt ar to, ka pasaule nepamanīs, kur ir iestājusies dziedināšana, ja bērni ir tikuši ārstēti un kļuvuši veseli. Pasaule pamanīs tikai to, ka atsevišķā gadījumā dziedināšana nav notikusi, jo dzīvē vienmēr to, ka kāds ir kļuvis normāls, uzskata par kaut ko pašsaprotamu. Bet veselības stāvokļa normālizēšanās nebūt nav kaut kas pašsaprotams.

Jūs tātad redzat: ja ar epileptisko un epileptoīdo vājprātu runa bija par to, ka vairāk jāķeras pie manuāliem un morāliem pasākumiem, kā es to iztīrāju vakar, tad ar šo vājprātu, ko es apskatīju šodien, runa ir galvenokārt par to, lai izveidotu didaktiskas metodes, kas var apkarot šo lietu. Izsaukt šoka iespaidu, tas ir viens. Otrs ir: rūpīgi novērot, kā mainās stāvokļi starp depresīviem un sava veida maniakāliem jautrības un prieka uzplūdiem.

Jo, kāpēc tad šīs slimības formas izraisa maiņu starp depresīviem un maniakāļiem stāvokļiem? Tas nepārtraukti notiek tādēļ, ka bērns iekšēji ir ievainots un ilgojas pēc tā, lai vispār neļautu atraisīties gribai. Ja griba nedarbojas priekšstatu dzīvē, tad rodas depresīvi stāvokļi. Savukārt, kad tas ir turpinājies ilgi un bērns vairs nevar to aizturēt viņam reiz ir jāizlādējas, tad notiek izplūšana. Iekšējā ievainotība tiek apslāpēta, un bērns pilnīgi izplūst astrālajā elementā, kas izpaužas kāpinātā labsajūta, un tad mainās stāvokļi starp skumjām un jautrību. Tieši tāds bērns tad ir rūpīgi jānovēro, jo ārēji tas izpaudīsies kā citi simptomi: svīšana, slapināšana gultā.

Tagad didaktika ir “jāiedzen”, tieši šajos mainīgajos stāvokļos. Pieņemsim, ka mums ir bērns ar depresīvu stāvokli. Mēs šādam depresīvam stāvoklim tiksim klāt tajā acumirkli, kad bērnam radīsies sajūta, ka mēs esam patiešām spēcīgi saistīti ar viņa iekšējo pārdzīvojumu, ka mēs viņu saprotam. Bet bērnam, tā kā runa ir par sava veida pārspīlētu priekšstatu un gribas dzīvi, ir nepieciešamība pārdzīvot līdzdalību ne tikai skumjās. Ja mēs esam vienādi noskaņoti ar bērnu un kļūstam skumīgi, tad tas bērnam neko nedod. Bērns no tā kaut ko gūs tikai tad, ja mēs esam izauguši līdz stāvoklim, kad varam just līdzī, un efektīvi mierināt bērnu, tā ka viņš sajūt šo atbalstu.

Te audzinātājam, kurš saprotoši var iedziļināties šajās lietās, būs jāapgūst kaut kas būtisks. Viņš, piemēram, zinās, ka viens uzmācīgs priekšstats šādiem bērniem ir tāds, ka viņi domā, ka viņiem būtu kaut kas jā dara, bet viņi to nevar. Tas ir komplicēts priekšstats, bet ir jāspēj to studēt. Iedomājieties, ka jums būtu kaut kas jā dara, jūs to nevarat, bet jums tas tomēr ir jā dara, un tad iznāk citādi, nekā jūs gribējāt to darīt. Pārbaudiet dvēseles dzīvi šādiem bērniem, par kuriem es runāju, un virzieties tieši uz to, lai notvertu dvēseles dzīvē to, ko var apzīmēt šādi: es gribu kaut ko darīt; īstenībā es to nevaru; bet man tas tomēr ir jā dara – tāpēc tas iznāks citādi, nekā tam jābūt.

Šajā priekšstatu kompleksā burtiski dzīvo visa bērna slimība. Bērns sajūt šo īpatnējo konstitūciju, kas pastāv astrālās miesas un Es–organizācijas izplūšanā. Tas iedarbojas tā, kā astrālās miesas iedarbība uz ārpasauli. Bērns grib kaut ko darīt, bet viņš zina, ka tad viņam būs jāsaskaras ar ārējo pasauli, ar vielām. Te ir ievainojums, tas sāp; un viņam nākas sajūst: es īstenībā to nevaru. – Bet bērns zina: tam tomēr ir jānotiek. Man ir jāiziet ar savu astrālo miesu ārā, pasaulē. Tad es pārvaru šo 'nē', saņemu sevi rokās; bet es esmu tik neveikls ar savu izplūstošo astrālo miesu; iznāk citādi, jo es nevaru pilnīgi būt klāt tajā, ko daru. Ķermenis izplūst pārāk stipri.

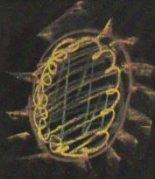
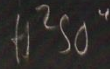
Tieši šādos bērnos visbrīnumainākajā veidā var pamanīt, ko zemapziņa, kas iesniedzas sajūtu dzīvē, īstenībā dara. Tā ir ļoti gudra, izveicīga. Tā ietīpj visskaidrākajos jēdzienos to, kas norisinās iekšējā konstitūcijā un attiecībās starp cilvēku un apkārtni. Tas atraisās tikai zemapziņā un nepaceļas apziņā. Tāpēc var teikt: ir droši jāķeras pie tā, lai atklātu bērnam šādus iekšējus neapzinātus priekšstatu kompleksus. – Un tagad tas parādās un jūs to ievērojat. Tas notiek gandrīz katru reizi, kad bērnam būtu jāizpilda kāda ārējā rīcībā vai domāšanā. Iejaucieties šajā brīdī tā, ka maigi un viegli darāt līdz to, kas būtu jādara bērnam, tā ka jūs zināmā mērā katru rokas kustību jūtat savā roku kustībā, tad bērnam būs sajūta, ka otra daļa tiek koriģēta ar to, ko jūs darāt. Bet dabiski, ka bērnam nekas netiks no tā, ja jūs tiešām izdarīsiet visu, kas būtu jāizdara bērnam, paši. Jums ir jāiejaucas tikai šķietami. Jūs liekat bērnam gleznot, bet negleznojat pats, tikai kustīniet līdz to, pavadot katru kustību. Pavadiet bērnu katrā kustībā, bet dariet to dvēseliski, ne fiziski. Reāli vērojot bērna stāvokli, jūs varat atklāt, kas ir darāms līdz pat šādām intimitātēm.

Tagad mums vēl ir jāzina, ka tajā, ko var dot garazinātne, runa vienmēr būs par izaicinājumu. Tam, kurš grib kļūt par audzinātāju “anormāliem” bērniem, nav gatavu priekšrakstu, tādām skolotājam katrs bērns ir jauns gadījums, jauna mīkla. Un viņš spēs atklāt, ko darīt katrā atsevišķā gadījumā, ja viņu vadīs bērna būtība. Tas ir neērts process, bet vienīgais reālais.

Tādēļ garazinātnes izpratnē tik ļoti tiek runāts par to, lai mēs kā audzinātāji visaugstākajā nozīmē nodarbotos ar pašaudzināšanu.

Mēs nodarbosimies ar vislabāko pašaudzināšanu, ja ar interesi sekosim slimības simptomiem. Ja mums ir sajūta: šāds slimības simptoms īstenībā ir kaut kas brīnumains, nedrīkst ieslīgt otrā galējībā domājot, ka vājprātīgie īstenībā ir dieva cilvēki. – To nedrīkst darīt mūsu laikos. Bet ir jābūt skaidram: ja parādās kāds anormāls simptoms, tad tas, uzlūkojot to garīgi, ir tuvāk garīgajam nekā tas, ko cilvēks dara savā veselajā organismā. Šo – tuvāk garīgajam stāvošo – nevar izmantot tādā pašā veidā veselā organismā.

Jūs redzat: ir tā, ka katrā jomā diagnostika un patoloģija ved pie patiesas terapijas, ja vien diagnostika spēj iedziļināties lietas būtībā.

Ich will etwas tun: ich kann es
eigentlich nicht; ich muss es aber
tun, deshalb wird es anders,
als es sein soll.

10/1/11